

ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ПРИ ОСУЩЕСТВЛЕНИИ КОНТРОЛЯ ЗНАНИЙ ПО ДИСЦИПЛИНЕ «БЕЛОРУССКИЙ ЯЗЫК. КУЛЬТУРА РЕЧИ»

Дапиро Т.П.

Белорусский государственный университет информатики и радиоэлектроники, г. Минск, Беларусь, dapiro@bsuir.by

Abstract. The article considers the possibility of using computer technologies in the forms of language knowledge control.

Проблема проверки качества знаний студентов и своевременной ликвидации пробелов важна и актуальна, особенно при изучении дисциплины «Белорусский язык. Культура речи» как лингвистической дисциплины в техническом ВУЗе и как предмета, в котором большее количество часов выделяется именно на самостоятельную подготовку обучающихся. Систематическое использование различных форм для осуществления контроля знаний и умений способствует повышению заинтересованности студентов в изучении предмета, а значит, повышает и качество обучения.

Использование информационных технологий в контроле знаний по названной дисциплине позволяет объективно оценить сильные и слабые стороны подготовки каждого обучающегося, быстро проверить выполненную работу, помогает преподавателю в поиске путей формирования у обучающихся мотивации к изучению белорусского языка, позволяют также избежать выдачи студентам одинаковых заданий, что часто приводит к списыванию работ одними студентами у других.

В настоящее время во многих учебных заведениях, а в частности в БГУИР, широко используются рейтинговые системы оценки знаний, которые направлены на повышение эффективности процесса обучения. Для получения рейтинговой оценки необходимо пройти несколько этапов контроля (текущий, промежуточный, итоговый). Наиболее популярной формой различных этапов контроля наряду с традиционными являются задания с использованием компьютера, позволяющие объективно оценить знания студентов и повысить эффективность труда преподавателя.

Так, например, при текущем контроле усвоения тем можно предложить дополнительные домашние задания некоторым обучающимся, размещённые в ЭУМК по предмету [4]. Каждая учебная группа студентов имеет созданную группу «ВКонтакте» или обособленную почту, что значительно облегчает применение компьютерных технологий.

В настоящем времени актуальным является пересмотр подходов к профессиональной языковой компетенции в условиях отечественного образовательного пространства, где белорусский и русский языки имеют одинаковый официальный статус. Это значит, что владение обоими языками, включая специальную лексику, определяется как центральный компонент коммуникативной компетенции специалиста [3].

В условиях белорусско-русского билингвизма полноценная мотивация студентов к овладению белорусским языком в части языкового, предметного и

бикультурного компонентов не всегда одинакова. Объясняется это часто различным уровнем знаний языка или непониманием ценности белорусскоязычных отношений в профессиональной сфере в условиях несбалансированной языковой ситуации [2]. Однако в сфере IT белорусскоязычные отношения все чаще обусловлены наличием белорусскоязычного контента разноязычных и непосредственно белорусскоязычных IT-продуктов. В связи с этим актуальными являются задания **промежуточного контроля**, направленные на развитие речи обучающихся (домашние задания даются индивидуально, или по вариантам, или для работы в паре посредством обратной связи с преподавателем через электронную почту):

1. *Перакладзіце на беларускую мову словазлучэнні і знайдзіце разыходжанні з рускай мовай:*

Выбраць по свому вкусу. Дым ідэць по ветру. Сыздан по образцу. Чытаць про себя. Благодарыць саседа. Заведуючы кафедрой. Два разо в недела. Говорыць в пользу коллегі. Согласно указу. Ухажываць за дэвушыкой, ухажываць за бабушыкой. Относыць к нему. Прывыкнуць к погоде. Готовыць к экзаменам,

2. *Складзіце з выдзеленымі паронімамі словазлучэнні і запішыце іх:*

Узор: Асабісты – асабовы – асаблівы – асобны. Асабісты нумар, асабовы рахунак, асаблівы падыход, асобная група.

Абанемент – абанент, адрасант – адрасат, аперацыйны – аперацыйны, балотны – балоцісты, бескарыслівы – бескарысны, бойлер – бройлер, браня – бронь, вадзяністы – вадзяны – водны, вытворны – вытворчы, ганарлівы – ганарысты – ганаровы, гліністы – гліняны [4].

При промежуточном контроле навыков, направленных на овладение студентами развитой речью большое количество упражнений на перевод, составление текстов, анализ различных жанровых особенностей, стилей и т.д. предлагается для самостоятельной подготовки. Учитывая достаточно объёмный текстовый материал, на помощь приходят компьютерные технологии: преподаватель пересылает на почту группы материал для работы, студенты, соответственно, сами распределяют время, а также свои возможности выполнения такого рода заданий:

1. *Зрабіце кампазіцыйна-структурны і лексікаграматычны аналіз тэксту па схеме:*

1. *Стыль (падстыль), тып тэксту.*
2. *Кампазіцыя (структурна-семантычныя часткі; тэма-падтэма-мікратэма).* 3. *План тэксту.*

4. Лексічныя сродкі. 5. Марфалагічныя асаблівасці.
6. Сінтаксічныя асаблівасці.

«Родная мова» – выраз не строга тэрміналагічны. Ён хутчэй адносіцца да сферы нацыянальнай псіхалогіі і этнічнага самаўсведамлення народа, чым да лінгвістыкі. Але эвалюцыя міжнацыянальных адносін у XX ст. паставіла гэта паняцце ў цэнтр многіх тэарэтычных і практычных задач, звязаных з праблемамі суверэнітэту народаў, нацыі і этнасаў, іх нацыянальна-культурнага развіцця, выбару дзяржаўнай мовы і моў міжнацыянальных зносін, вызначэння статусу і функцый моў народнасцей, што не маюць дзяржаўнай аўтаноміі, і г. д.

2. Прачытайце тэкст. Вызначце стыль, падстыль. Складзіце яго канспект.

Парада: Пры напісанні канспекта рэкамендуецца наступная паслядоўнасць працы: 1. прааналізаваць змест кожнага фрагмента тэксту, выдзяляючы адносна самастойныя па сэнсе; 2. выдзеліць з абзацаў асноўную і другасную інфармацыю; 3. запісаць усю важную для наступнага аднаўлення інфармацыю сваімі словамі ці цытуючы, выкарыстоўваючы скарачэнні.

Слаўся, універсітэт!

У сярэдзіне стагоддзя сукупнасць людзей, аб'яднаных агульнай мэтай, называлі «універсітас» (*universitas*) [ад лац. «унум» (*unum*) - адзін і «вертэра» (*vertere*) - паварочваць, што даслоўна можна перакласці «згорнутыя ў адно»]. У больш агульным сэнсе «універсітас» стала азначаць агульнасць, аб'яднанне. Паколькі навакольны свет, Сусвет, таксама можна прадставіць як адзінае цэлае, на латыні ён атрымаў назву «ўніверсум», (*Universum*), што значыла сусветнае цэлае.

У той жа час слова гэта стала выкарыстоўвацца і ў больш вузкім сэнсе. У ранняе сярэднявечча, напрыклад, школы павышанага тыпу называліся на латыні «студыум» (*studium*), што азначала стараннасць, руплівасць, імкненне. Адсюль і нашае «студэнт» ад «студыёзус» (*studiosus*) - старанны, руплівы, дбайны або вучоны [1].

В канце семестра пры праведзенні **ітогавога кантроля** эфектыўна існуе тэставанне. Кантрольны тэст дае аб'ектыўную карціну о канечным узроўні ведаў як для студэнта, так і для прафесара. Папулярнасць гэтай формы кантроля абумоўлена адноснай простотай самой працэдуры і існуючых сродках, мінімальнымі затратамі часу, магчымасцю хуткага атрымання вынікаў. Пры складанні тэставых заданняў неабходна ісходзіць з таго, што праверыць трэба тэ ведаў, якія з'яўляюцца асноўнымі ў даным курсе і неабходны для ўспешнага прымянення атрыманых ведаў у далейшай жыццядзейнасці студэнта.

Важнай асаблівасцю тэставання з'яўляецца наяўнасць правільных адказаў, што дазваляе паралельна з кантролем праводзіць і эфектыўнае вучэнне.

Неабходна адзначыць, што значнае месца займаюць інфармацыйныя тэхналогіі ў якасці форм кантроля ведаў і ў выкананні студэнтамі

творчых, рэфератывных, а таксама навуковых работ. Вынікам такой дзейнасці з'яўляюцца розныя даследаванні, якія затым існуюцца ў навуковай і метадычнай рабоце кафедраў. Часта выкананыя такім чынам работы студэнтаў маюць высокі навукова-метадычны ўзровень, дакладваюцца на канферэнцыях, публікуюцца ў зборніках навуковых прац, што спрыяе павышэнню прэстыжа прафесарскага дысцыпліны. Прыкладам такога віду формы кантроля ведаў па беларускаму мовы з'яўляюцца арыгінальныя работы студэнтаў ў кожным універсітэцкім зборніку канферэнцыі [5].

Благодаря коштаснаму існаванню дыфічных тэхналогій пры праверцы і ацэнцы ведаў студэнтаў, настраіваюцца як неабходная вучэбная дысцыпліна, так і сур'ёзнае адносіны вучаюцца да непрафільнага, но важнага для сацыякультурнага адукацыі прадмета «Беларуская мова. Культура мовы», востываюцца інтэрес, агульная культура, эстэтыка, любазнавальнасць, самастойнасць, трудолюбие. Усе гэта дазваляе прафесара і самаму раці ў сучасных прафесійных кампетэнцыях. Новае тэхналогіі сёння прадставіюць унікальныя магчымасці як для прафесара, так і для студэнта для павышэння эфектыўнасці і якасця адукацыйнага працэса.

Літаратура

1. Албут, А. А. Беларуская мова: культура маўлення. Практыкум: вучэб.-метадычны дапаможнік / А.А. Албут, Т.П. Дзіра, І.В. Наўроцкая. - Мінск: БДУП, 2017. - 104 с.: іл.
2. Гіруцкі, А.А. Білінгвізм: ісходныя паняцці і прадпосылкі, тыпалогія. / А.А.Гіруцкі [Электронны рэсурс]. - Режим доступа: <https://elib.bspu.by/bitstream/doc/5202/1/Билингвизм.pdf>
3. Дзіра, Т.П. Валоданне роднай мовай ва ўмовах трылінгвізму як кампанент прафесійнай камунікацыйнай кампетэнцыі на прыкладзе падрыхтоўкі ІТ-спецыялістаў / Т.П.Дзіра // Язык і міжкультурная камунікацыя: сучасныя вектары развіцця: зборнік навуковых артыкулаў па матэрыялам І Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі, УО «Палескі ўніверсітэт», г.Пінск, 12 красавіка 2019 г. / Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь [і др.]; рэдкал.: К.К.Шебеко [і др.]. - Пінск: ПолесГУ, 2019. - С. 159-164.)
4. Наўроцкая, І. В. Беларуская мова: культура маўлення. Электронны вучэбна-метадычны комплекс [Электронны рэсурс] / І. В. Наўроцкая. - Мінск: Электронная бібліятэка БДУП, 2013. - Режим доступа: <http://erud.bsuir.by>.
5. 55-я юбілейная канферэнцыя аспірантаў, магістрантаў і студэнтаў ўчреждения адукацыі «Беларускі ўніверсітэт інфарматыкі і радыоэлектронікі», 22-26 красавіка 2019 г., БГУИР, Мінск, Беларусь: тезісы дакладаў. - Мн. - 2019. - 56 с.; іл.